

KRASP

www.krasp.org.pl

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Politechnika Wrocławska

www.pwr.wroc.pl

Biuro KRASP:

Wybrz. Wyspiańskiego 27

50-370 Wrocław

tel. 071 320 29 60

fax. 071 320 32 22

krasp@pwr.wroc.pl

Sprawy międzynarodowe:

ul. Straszewskiego 27

31-113 Kraków

tel./fax 012 421 82 90

biuro@krasp.uj.edu.pl

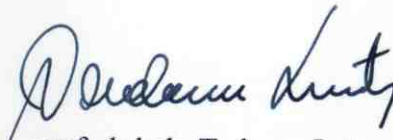
Dokument nr 39/IV
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich

Uchwała Prezydium KRASP

z dnia 23 marca 2007 r.

**w sprawie Założeń do ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie
wyższym** przedstawionych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) przyjmuje opinię w sprawie treści dokumentu *Założenia do ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym*, przedstawionego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stanowiącą załącznik do niniejszego dokumentu.

prof. dr hab. Tadeusz Luty
Przewodniczący KRASP

KRASP
www.krasp.org.pl

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Politechnika Wrocławska

www.pwr.wroc.pl**Biuro KRASP:**

Wybrz. Wyspiańskiego 27

50-370 Wrocław

tel. 071 320 29 60

fax. 071 320 32 22

krasp@pwr.wroc.pl

Sprawy międzynarodowe:

ul. Straszewskiego 27

31-113 Kraków

tel./fax 012 421 82 90

biuro@krasp.uj.edu.pl

Opinia nt. Założeń do ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym przedstawionych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Wprowadzenie

Po zapoznaniu się z projektem formułujemy następujące uwagi.

Przedstawione „Założenia...” są formą jedynie ogólnych deklaracji intencji Ministerstwa, co nie pozwala na pełną merytoryczną dyskusję. Niektóre przedstawione przez Ministerstwo założenia do ustawy nowelizującej są także zbyt ogólnikowe, aby można je było poddać ocenie merytorycznej. W wielu punktach dostrzegamy brak wyraźnego związku pomiędzy deklarowanymi celami, a wskazanymi kierunkami zmian legislacyjnych. W niektórych sprawach jednak możliwe jest sformułowanie oceny kierunków proponowanych zmian.

Uwagi szczegółowe

Niżej, przedstawiamy uwagi do kolejnych propozycji szczegółowych (tekst opiniowanego projektu wyróżniono kursywą).

I. Podniesienie poziomu uczelni

1. Pełne dostosowanie organizacji studiów do zasad Procesu Bolońskiego (trzy szczeble kształcenia: zawodowy, magisterski i doktorski).

Obecnie obowiązujące Prawo o szkolnictwie wyższym w pełni dostosowuje organizację studiów do zasad Procesu Bolońskiego. Ponadto należy zauważyć, że stopnie kształcenia określa się w dokumencie wbrew zasadzie zgodności logicznej. Pojęcie „zawodowy” należy do innej kategorii logicznej niż „licencjacki”, „magisterski” i „doktorski”. Ponadto, propozycja jest niewłaściwa merytorycznie: czy studia I stopnia na kierunku ‘fizyka’ na UW mają mieć charakter zawodowy? Celem kształcenia na studiach I stopnia jest nie wąsko rozumiana „zawodowość”, ale „zatrudnialność”, co jest mocno akcentowane w dokumentach bolońskich jako zwiększenie możliwości zatrudnienia (employability). Jeśli wymieniamy stopnie kształcenia, to zamiast „zawodowy” należy używać terminu „licencjacki/inżynierski”, co odpowiada regulacjom ustawy.

Oznacza to, że nie akceptujemy posługiwania się w założeniach określeniem „zawodowe” dla I cyklu kształcenia. Sugeruje ono próbę odejścia od akademickości kształcenia mającego swoją podstawę w tradycji, w obecnej regulacji ustawowej, a także zgodnej z zasadami procesu bolońskiego.

Konferencja
Rektorów
Akademyk
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty

Politechnika Wrocławska

www.pwr.wroc.pl

Biurowisko KRASP:

Wybrz. Wyspiańskiego 27

50-370 Wrocław

tel. 071 320 29 60

fax. 071 320 32 22

krasp@pwr.wroc.pl

Sprawy międzynarodowe:

ul. Straszewskiego 27

31-113 Kraków

tel./fax 012 421 82 90

biuro@krasp.uj.edu.pl

2. *Zwiększenie międzynarodowej mobilności studentów i nauczycieli akademickich.*

Poprawa sytuacji w tym zakresie jest pożądana. Dokument ministerialny nie precyzuje jednak proponowanych metod osiągnięcia tego celu. Potrzebne są praktyczne działania w tym zakresie, a nie zmiany w ustawie.

3. *Zmiany w systemie studiów doktoranckich*

Zwracamy uwagę, że nie ma analogii między studiami doktoranckimi a studiami drugiego stopnia.

4. *Promocja uczelni posiadających największy potencjał dydaktyczny i naukowy przez odpowiednie ich finansowanie (np. kształcenie zamawiane) oraz rozszerzenie zakresu ich samodzielności.*

Propozycję uznajemy za słuszną.

Uwaga: W sprawie kształcenia zamawianego – patrz p. VI 3.

5. *Tworzenie w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne uczelni publicznych z wydziałami niepublicznymi, w tym także z uczelniami zagranicznymi.*

Propozycja jest wysoce wątpliwa ze względów merytorycznych oraz prawnych, a także wprowadzałaby do szkół wyższych zagrożenia powstawaniem sytuacji o charakterze patologicznym.

II. Konsolidacja uczelni

1. *Rozszerzenie możliwości prawnych łączenia się małych uczelni z istniejącymi uniwersytetami lub w celu tworzenia uniwersytetów nowych ...*

Prawo o szkolnictwie wyższym zawiera wystarczające możliwości prawne w tym zakresie. Gdyby po poprawkach propozycja ta miała jednak być realizowana, to właściwa nazwa dla tych podmiotów powinna brzmieć „wyższe kolegia regionalne” zamiast „uniwersyteckie kolegia regionalne”. Propozycja ta nie może jednak oznaczać obniżenia istniejących wymagań związanych z tworzeniem uczelni.

III. Zmiany w systemie finansowania i prowadzenia gospodarki przez uczelnie

1. *Dotowanie uczelni w oparciu o algorytm promujący jej osiągnięcia jakościowe.*

System finansowania uczelni promujący jakość kształcenia byłby rozwiązaniem pozytywnym. Powstaje jednak pytanie, za pomocą jakich wskaźników mają być mierzone osiągnięcia jakościowe uczelni. Propozycja jest jednak tak ogólna, że trudno się do niej odnieść, nie znając dokładnie szczegółów proponowanego algorytmu. Odpowiednie regulacje powinny pozostać na poziomie rozporządzenia.

2. Finansowanie uczelni w postaci jednej dotacji związanej z kształceniem.

Zakładamy, że chodzi o finansowanie kształcenia w uczelni w postaci jednej dotacji. Propozycja musiałaby być rozumiana tak, że w art. 94 ust.1 ustawy musiałaby być połączona w jedną dotację dziś jawnie wyodrębnione dotacje opisane w punktach 1-6 tego ustępu. Nie popieramy tej propozycji, ponieważ oznaczałaby ona zniesienie obligacji ustawowej do finansowania celów, która wynika z punktów 2-6 art. 94 ust. 1 ustawy. Propozycja zmian byłaby zatem wysoce niekorzystna dla znacznej grupy uczelni.

3. Uregulowanie trybu zbywania i obciążania aktywów trwałych uczelni.

Popieramy taki zamiar, pod warunkiem, że oznaczałoby to uproszczenie i skrócenie trybu udzielania odpowiednich pozwoleń uczelniom.

4. Stworzenie zachęt do finansowania działalności uczelni ze źródeł pozabudżetowych, wraz z odrębnymi przepisami regulującymi dysponowanie środkami pozabudżetowymi.

Propozycja zasługuje na poparcie, jeśli oznaczałaby znaczne zwiększenie autonomii uczelni w dziedzinie gospodarki zasobami.

IV. Eliminacja zjawisk patologicznych ze szkolnictwa wyższego

1. Zlikwidowanie możliwości uczynienia z uczelni niepublicznej przedmiotu obrotu handlowego, co pośrednio dopuszczają obecnie obowiązujące przepisy.

Zmiana założyciela uczelni w drodze umowy handlowej nie może być taktowana jako patologia. Przeniesienie praw założyciela wymaga już dziś zgody właściwego ministra (art. 26 ust. 3 ustawy). Nie powinny być tu wprowadzane żadne zmiany.

2. Stworzenie możliwości przyznawania tytułu zawodowego magistra na podstawie poszerzonego egzaminu magisterskiego, jako formy alternatywnej dla pisemnej pracy magisterskiej, która jest często niesamodzielna.

W propozycji zawartej w Założeniach dostrzegamy potencjalne przyzwolenie na obniżanie poziomu kształcenia. Jest to widoczne w propozycji likwidacji przypadków naruszania prawa przy uzyskiwaniu tytułu zawodowego, poprzez rezygnację z pracy magisterskiej. Stanowi to nie tylko przyznanie się do nieumiejętności zwalczania patologii, ale i rezygnację z konkretnej umiejętności: napisania pracy jako warunku uzyskania tytułu zawodowego. Negatywnie opiniujemy tę propozycję.

3. Zmiana zasad recenzowania prac doktorskich i habilitacyjnych, sprzyjająca eliminowaniu prac słabych i recenzji „koleżeńskich” (dotyczy ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki).

Propozycja godna uwagi. Założenia nie precyzują jednak, na czym miałyby polegać proponowana zmiana zasad.

4. Zaostrzenie rygorów warunkujących uzyskiwanie przez uczelnie uprawnień do prowadzenia studiów magisterskich i doktorskich (akredytacja przez Państwową Komisję Akredytacyjną)

W odniesieniu do studiów magisterskich jest to materia rozporządzenia. Minister wydał je niedawno. Jeśli minister uważa, że należy wprowadzić do niego jakieś poprawki można nad nimi dyskutować po ich zaproponowaniu. Natomiast akredytacja studiów doktoranckich przez PKA nie byłaby właściwa.

5. Wzmocnienie pozycji Państwowej Komisji Akredytacyjnej, która w dotychczasowej działalności wykazała swoją skuteczność jako organ wspierający uprawnienia nadzorcze ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, a także stworzenie możliwości prawnych dla działalności zagranicznych komisji akredytacyjnych.

Propozycja godna rozważenia. Jednak musi być ona spójna z rozwiązaniami europejskimi w zakresie akredytacji, do których wprowadzenia Polska zobowiązała się na konferencji ministrów w Bergen.

V. Zapewnienie szerokiego dostępu do studiów wyższych

1. Stworzenie podstaw prawnych do fundowania stypendiów przez podmioty zainteresowane zatrudnianiem absolwentów uczelni.

Propozycja jest godna poparcia.

2. Nowa koncepcja tworzenia jednostek dydaktycznych przez uczelnię poza jej siedzibą:

a) uregulowanie zasad tworzenia jednostek zamiejscowych przez uczelnie w sposób uwzględniający zmieniające się potrzeby regionalne oraz gwarantujący należyty poziom kształcenia poza siedzibą uczelni,

Po zmianach w tym zakresie wprowadzonych przez obecną ustawę nie ma potrzeby na nowo regulować zasad tworzenia jednostek zamiejscowych. Wszystkie ewentualne problemy można rozwiązać odpowiednio definiując w ustawie pojęcie siedziby uczelni.

b) określenie warunków zakładania uczelni (filii) polskich za granicą i zagranicznych w Polsce,

Propozycja jest godna poparcia.

c) rozwijanie nauczania przez Internet jako instrumentu wspierającego nauczanie przez uczelnie publiczne i niepubliczne lub przez specjalnie do tego celu powołaną uczelnię wirtualną typu „open university”;

Nie należy tworzyć nowej uczelni wirtualnej typu „open university”, właściwy czas dla takiej inicjatywy był w latach 60-70, najpóźniej w 80. Obecnie w Polsce właściwe jest wspieranie procesu upowszechniania oferty studiów przez Internet, przedstawianej przez różne uczelnie (co następuje i się rozwija).

d) ustanowienie jasnych warunków przyjęcia na studia (matura - świadectwo ukończenia szkoły średniej - jedynym warunkiem przyjęcia na studia; egzaminy wstępne tylko w celu sprawdzenia koniecznych umiejętności i predyspozycji, a nie wiedzy; o przyjęciu na studia w danej uczelni decyduje kolejność na liście kandydatów zależna od liczby punktów uzyskanych na maturze i świadectwie ukończenia szkoły średniej)

Uczelnie, za zgodą ministra, powinny zachować swoje aktualne możliwości organizowania dodatkowych egzaminów w szczególnych sytuacjach. Warunki przyjęć na studia są obecnie jasne, a podstawą rekrutacji jest matura, a nie świadectwo ukończenia szkoły średniej i tak powinno pozostać.

3. Tworzenie uczelni „doktorskich”, tzn. kształcących tylko na poziomie doktorskim lub „magistersko-doktorskich” tzn. kształcących na poziomie magisterskim i doktorskim, a także uczelni międzynarodowych.

Jesteśmy przeciwni koncepcji tworzenia uczelni „doktorskich”. Jest to propozycja grożąca dalszym pozbawianiem uczelni akademickich wpływu na proces doktoryzowania w naszym kraju, a tym samym ingerująca w autonomię akademicką. Właściwą drogą realizacji pożądanej inicjatywy rozwoju interdyscyplinarnych studiów doktoranckich stanowi formuła doktoranckich studiów środowiskowych, istniejąca w ustawie. Przykładem jej skonsumowania może być znana inicjatywa PW, UW i WAT dotycząca środowiskowych studiów doktoranckich w zakresie fotoniki.

Zapewne bardziej celowe, a przede wszystkim – zgodne z tym, co się dzieje za granicą, byłoby:

- tworzenie szkół doktorskich lub magistersko-doktorskich jako wydzielonych jednostek obecnie istniejących uczelni,
- międzyuczelnianych studiów doktoranckich, ew. z partnerami zagranicznymi.

Takie rozwiązania nie wymagają zmian w Prawie o szkolnictwie wyższym.

VI. Ułatwienie kariery zawodowej absolwentom uczelni

1. Rewizja liczby i nazw kierunków studiów, które w wielu przypadkach są zawężone, co ogranicza dostęp do zatrudnienia ich absolwentom, a z drugiej strony zapewnienie uczelniom o najwyższym potencjale naukowym i badawczym prowadzenie studiów w oparciu o indywidualne programy studiów.

Propozycja ta nie dotyczy ustawy, ale rozporządzenia.

2. Ukształtowanie programów i organizacji studiów wyższych zawodowych w taki sposób, ażeby gwarantowały one nabycie rzeczywistych i potrzebnych na rynku pracy kwalifikacji zawodowych, przy uwzględnieniu regionalnych strategii rozwoju.

Opinia zawarta w punkcie I.1.

3. Stworzenie podstaw prawnych dla rozwoju kształcenia zamawianego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego w najlepszych

uczelniach, w celu zaspokojenia rzeczywistych potrzeb rynku pracy (w tym także inwestorów zagranicznych).

Propozycja godna poparcia. Odpowiednia regulacja jest zawarta w art. 40 ustawy.

VII. Zmiana systemu kształcenia nauczycieli, pracowników socjalnych w kolegiach i słuchaczy policealnych studiów medycznych, a także innych szkół policealnych

1. Stworzenie podstaw prawnych dla integracji lub współdziałania kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów językowych z systemem szkolnictwa wyższego; integracja polegałaby na dobrowolnym włączeniu kolegium do uczelni lub na zapewnieniu absolwentom kolegium patronatu uczelni akademickiej, umożliwiającego kontynuowanie w niej nauki (jeden lub dwa semestry), w celu uzyskania dyplomu ukończenia wyższych studiów licencjackich.

Przedstawiona inicjatywa może być interesująca, bo prowadziłaby do konsolidacji w szkolnictwie wyższym. Sytuacje takie przewidziane zostały w ustawie. Należy podkreślić jednak, że nie może to skutkować obniżeniem wymagań, jakie muszą spełnić nowo tworzone instytucje szkolnictwa wyższego (art. 261 ustawy).

2. Stworzenie podstaw prawnych dla włączenia szkół policealnych w system szkolnictwa wyższego, z możliwością uzyskania licencjatu w odpowiedniej uczelni.

Propozycja włączenia do szkolnictwa wyższego studiów policealnych niesie ze sobą niebezpieczeństwo poważnego obniżenia jakości kształcenia na poziomie wyższym. Oznaczałaby ona, że absolwent szkoły policealnej, a nie pomaturalnej (czy także ten, kto nie posiada matury, a jedynie świadectwo ukończenia liceum?) mógłby być dopuszczony do studiów licencjackich. Rozwiązania takiego nie można zaakceptować.

VIII. Nowy model kariery akademickiej

1. Skrócenie drogi awansu naukowego, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiego poziomu kształcenia pracowników naukowych; temu celowi służyłaby możliwość uznania stopnia doktora habilitowanego za podstawę do automatycznego uzyskania tytułu profesorskiego

Proponowane rozwiązanie stanowiłoby *de facto* rezygnację z części instrumentów i zachęt do rozwoju naukowego po habilitacji. Jeżeli stopień doktora habilitowanego równałby się tytułowi profesora, oznaczałoby to w praktyce zniesienie tego tytułu. Propozycja taka była już dwukrotnie odrzucona przez KRASP w latach 1998-2000. Uważamy, że należy utrzymać, a nawet wzmocnić pozycję profesora tytularnego, czego świadectwem powinno być stworzenie możliwości przechodzenia profesorów tytularnych (a nie profesorów zwyczajnych) w stan spoczynku. Równocześnie – jeżeli to byłoby niezbędne z jakichś względów - mogłaby raczej nastąpić pewna modyfikacja procedur habilitacyjnych, gdyby za takim rozwiązaniem opowiedziała się istotna część środowisk akademickich.

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym stworzyła możliwość zatrudniania na stanowiskach profesorskich nie tylko profesorów tytularnych oraz doktorów habilitowanych, ale także doktorów z wystarczającym dorobkiem. To wystarczy. Dlatego nie popieramy tej propozycji.

2. *Uporządkowanie katalogu dziedzin i dyscyplin naukowych, w ramach których są uzyskiwane stopnie i tytuł naukowy, a także wprowadzenie takich przepisów, które uczynią Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów takim organem centralnej administracji rządowej, który zajmuje się ewaluacją, akredytacją i okresową oceną instytucji nadającej stopnie i tytuły naukowe.*

Nie ma przeszkód, aby za sprawą Centralnej Komisji nastąpiło pewne uporządkowanie katalogu dziedzin i dyscyplin naukowych. Ewentualne zmiany modelu CK mogłyby nastąpić w znowelizowanej ustawie o stopniach i tytułach naukowych.

IX. Poprawa statusu materialnego pracowników szkolnictwa wyższego

1. *Wprowadzenie nowego systemu wynagrodzeń pracowników szkolnictwa wyższego, zwiększającego zakres swobody rektora uczelni w ustalaniu stawki wynagrodzenia dla poszczególnych pracowników; temu celowi służyłoby:*

- *określenie przez ministra tylko stawek minimalnych wynagrodzenia podstawowego dla poszczególnych stanowisk pracowniczych oraz minimalnych stawek dodatków funkcyjnych; rzeczywiste stawki byłyby określone przez rektora według możliwości finansowych uczelni (dochody własne),*

- *umożliwienie profesorom zwyczajnym przejścia w stan spoczynku z chwilą osiągnięcia wieku emerytalnego.*

Zdecydowanie popieramy proponowane rozwiązania, a zwłaszcza to ostatnie, jednak nie wobec profesorów zwyczajnych, a wobec profesorów tytularnych.

X. Powiązanie działalności uczelni z gospodarką

Popieramy proponowane kierunki działań.

XI. Usunięcie niedostatków techniczno-legislacyjnych ustawy.

Ustawa po upływie pewnego czasu wymagać będzie w pewnych punktach doprecyzowania, choć niekoniecznie uszczegółowienia, niektórych przepisów. Określenie „wielu przepisów” uważamy jednak za przesadne. Korekcie powinny być poddane regulacje ustawy jedynie w przypadkach absolutnie niezbędnych. Wiele kwestii zostało już bowiem wyjaśnionych w drodze interpretacji ustawy i pojawiające się wcześniej wątpliwości zostały usunięte. Poprawki nowelizujące ustawę nie powinny próbować jej objaśniać, zwłaszcza w przypadkach, które zostały już w pełni wyjaśnione. Poprawki nie powinny też podważać zasadniczych systemowych regulacji ustawy, bo jest na to zdecydowanie za wcześnie. Zasady dobrych praktyk w stanowieniu i wdrażaniu prawa wymagają, aby po wejściu w życie nowej ustawy, pozostawiony został niezbędny czas dla jej pełnego wprowadzenia w życie na wszystkich szczeblach w systemie. W odniesieniu do szkolnictwa wyższego okres ten to co najmniej nominalny czas trwania studiów dwustopniowych, a więc 5 lat. W sprawach tych KRASP zajął już stanowisko w uchwale z dnia 15 grudnia 2005 r.

KRASP ze swej strony deklaruje gotowość przedstawienia w przyszłości własnych propozycji korekt niektórych regulacji ustawy w zakresie niezbędnym.

Podsumowanie:

Nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym powinna być dobrze przygotowana i szczegółowo przedyskutowana w środowisku.

Założenia do ustawy o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym przedstawione w formie postulatów w większości słusznych, zawierają także zapowiedzi regulacji kontrowersyjnych lub wręcz niebezpiecznych dla systemu szkolnictwa wyższego.

Uważamy niektóre fragmenty otrzymanego materiału za niejasne, niekonkretne, pobieżnie zapisane, wreszcie – niespójne. Z tego powodu do niektórych trudno się odnieść, niektóre wymagałyby dogłębnych rozważań.

Uważamy, że kwestie tak istotne jak konstytucja szkolnictwa wyższego (bo taką rangę ma ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym) powinny być rozważane w trybie poważnej debaty i dochodzenia do wspólnego stanowiska.

prof. dr hab. Tadeusz Luty
Przewodniczący KRASP